

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

«TASDIQLAYMAN»
Jizzax davlat pedagogika universiteti
rektori prof.Sh.S.Sharipov
29.02.2024 yil

5111900 - Defektologiya (logopediya) yo‘nalishi
bitiruvchilari uchun mutaxassislik fanlaridan
YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI
DASTURI

Bilim sohasi: 100000 - Gumanitar
Ta’lim sohasi: 110000 - Pedagogika
Ta’lim yo‘nalishi: 5111900 – Defektologiya (logopediya)

JIZZAX- 2024

Ushbu dastur O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 2009-yil 22-maydagi 160-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to‘g‘risida NIZOM” (ga asosan ishlab chiqildi.

Mazkur dastur Universitet Kengashining 2024-yil 29-fevraldagi 7-sonli bayonnomasiga asosan tasdiqlangan.

Tuzuvchilar:

X.S.Akramova	Maxsus pedagogika kafedrası mudiri, dosent
M.Muzaffarova	Maxsus pedagogika kafedrası katta o‘qituvchisi
Q.Nazarqosimov	Maxsus pedagogika kafedrası o‘qituvchisi

Taqrizchil

ar:

F.Raxmatova	Pedagogika ta‘lim nazariyasi kafedrası mudiri dotsent
M. Tilakova	Jizzax viloyat pedagoglarni yangi metodikalarga o‘rgatish Milliy markazi. “Pedagogika va psixologiya, ta‘lim texnologiyalari” kafedrası mudiri p.f.f.d. (PhD)

KIRISH

Mazkur dastur 5111900 - Defektologiya (logopediya) yo'nalishi bitiruvchilarining to'rt yil mobaynida ixtisoslik fanlarini o'qib o'zlashtirganlik darajasini aniqlash uchun o'tkaziladigan Yakuniy Davlat Attestatsiyasi sinovlari bo'yicha ishlab chiqilgan.

2023/2024 o'quv yilida bitiruvchilarda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020-yil 14-avgustda 418-son bilan tasdiqlangan o'quv rejasidagi umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan o'tkaziladi.

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI o'tkaziladigan fanlar tarkibi:

1. Logopediya (ixtisoslik fanlar)
2. Logopedik mashg'ulorlarni rejalashtirish va tashkil etish (ixtisoslik fanlar)

LOGOPEDIYA FANINING MAZMUNI

Bolalar nutqidagi kamchiliklar tipologiyasi, nutq buzilishlarini mexanizmi va sabablari, nutqdagi kamchiliklarini aniqlash, turli ko'rinishdagi nutq kamchiliklarini bartaraf etish yo'llari metodlari va maxsus muassasalarda logopedik ishlarni tashkil etish masalalarini qamrab oladi.

Fanning maqsadi – talabalarda nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda nutq faoliyatining yuzaga kelish xususiyatlari, nutq kamchiliklarining xilma-xilligi, nutq kamchiliklarini tekshirish, nutqdagi kamchiliklarni bartaraf etish, rivojlanishida nuqsoni mavjud bolalarning nutq kamchiliklarini turlariga qarab bartaraf etish metodikalarini to'g'ri tanlay olish bo'yicha yo'nalish profiliga mos bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdir.

Fanning vazifasi – talabalarga nutq buzilishlarni keng tarqalganligi, alomatlari, darajasini aniqlash, nutq buzilishlarini pedagogik diagnostikasi, metodlari, bartaraf etish metodikalarini o'rgatishdan iborat.

Logopediya o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr;

- nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda nutq faoliyatining yuzaga kelish xususiyatlari, nutq kamchiliklarining xilma-xilligi, nutq kamchiliklarini tekshirish, nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarning nutq kamchiliklarini turlariga qarab bartaraf etish metodikalarini to'g'ri tanlay olishni bilishi kerak;

- talaba rivojlanishida nuqsoni mavjud bolalar uchun maxsus korreksion ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish shakllari va usullarini ilmiy asoslagan holda to'g'ri tanlay olishi, nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalar nuqsonlarini tasniflash, korrektsiyalash, maxsus adabiyotlarni taxlil etish, bolalarni nutq nuqsonlarini bartaraf etish uchun didaktik materiallarni tanlash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;

- talaba korreksion pedagogik jarayonni nazariy-amaliy taxlil etish, ta'limni tashkil etish shakllari, usullarini amalda samarali qo'llash, ota-onalar bilan ishlash, rivojlanishida nuqsoni mavjud bolalar ta'lim-tarbiya nazariyasini amalda qo'llash malakalariga ega bo'lishi shart.

I blok
“Logopediya”FANI BO‘YICHA
Logopediya fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.

1. Yozma nutq kamchiliklarini bartaraf etish usullari
2. Dislaliya sabablari va ularni namoyon bo‘lishi.
3. Ochiq rinolaliya, sabablari va namoyon bo‘lishi.
4. Sistema nutq buzilishlariga ta’rif bering.
5. Sistema nutq buzilishlariga ta’rif bering.
6. Yozma nutq buzilishilari, belgilari.
7. Mexanik dislaliya va uning sabablari.
8. 4. Psevdobulbar dizartriya va uning namoyon bo‘lishi.
9. Dislaliyani bartaraf etish usullari.
10. Yopiq rinolaliya, sabablari va namoyon bo‘lishi.
11. Psevdobulbar dizartriya va uning namoyon bo‘lishi.
12. Yozma nutq kamchiliklarini bartaraf etish usullari
13. Psevdobulbar dizartriya va uning namoyon bo‘lishi.
14. FunkSIONAL dislaliya va uning sabablari.
15. Aralash rinolaliya, sabablari va namoyon bo‘lishi.
16. Sigmatizm va uni turlari, belgilari.
17. Mator alaliya va uning belgilari.
18. Dislaliya turlari (sigmatizm va uning ko‘rinishlari).
19. Dizartiriya, sabablari va shakllari.
20. Rinolaliya va uni shakllari.
21. Sinsor alaliya va uning belgilari.
22. Rotasizm va uning ko‘rinishlari.
23. Bulbar dizartiriya va uning namoyon bo‘lishi.
24. O‘qish buzilishini belgilari
25. Dizartiriya shakllari va belgilari
26. Rotasizm va uning ko‘rinishlari.
27. Rinolaliya sabablari va uning namoyon bo‘lishi.
28. Bolalarda yozma nutq buzilishini xususiyatlari.
29. Yozma nutq kamchiliklarini bartaraf etish usullari.
30. Bolalar ovozini o‘ziga xos xususiyatlari.
31. Mexanik dislaliya va uning sabablari.
32. Motor va sensor alaliya buzilish belgilari.
33. Mator va sinsor alaliyaga ta’rif bering
34. Dislaliya shakllari.
35. Dislaliya turlari (sigmatizm va uning ko‘rinishlari).
36. Rinolaliya va rinafoniyaga ta’rif bering
37. Tug‘ma tanglay yorug‘liklari bola rivojlanishiga ta’siri
38. Yopiq rinolaliya, sabablari va namoyon bo‘lishi
39. Rotasizm va uning ko‘rinishlari.

40. Afaziya shakllari, belgilari.
41. Rinolaliyada nutqni o'ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat
42. Sigmatizm va uni shakllari.
43. Motor afaziya kelib chiqish sabalari, belgilari, namoyon bo'lishi.
44. Dizartriya va anartriyaga baxo bering.
45. Dislaliya turlarning yoriting.
46. Alaliya kelib chiqish sabablari va shakllari.
47. Fonematik idrokni tovush talaffuziga bog'liq tomonini izoxlang.
48. Ochiq va yopiq rinolaliyaga ta'rif bering.
49. Fonitik fonematik nutq buzilishlarini izoxlang
50. Dizartiriyani namoyon bo'lishi.
51. Rinolaliya sabablari va shakllari.
52. Afaziyada nutq buzilishini izohlang.
53. Alaliyani turli variantdagi klassifikasiyasini aytib bering. Asosiy formasiga qisqacha xarakteristika Bering
54. Dizartriya klassifikasiyasi. Dizartriyaning asosiy formalarini ayting va ularni xarakterlab Bering
55. Rinolaliyani o'rganish tarixidan qisqacha ma'lumotlar va rinolalik bolalarga ko'rsatiladigan logopedik yordamni aytib bering.
56. Til orqa tovushlarini buzilishini bartaraf etish usullari.
57. Tovush talaffuzlarini bartaraf etish bosqichlari va ularning vazifalari.
58. Dizartriya sabablari, tasnifi
59. Rinolaliyada nutqning o'ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat
60. Sistemali nutq buzilishiga ta'rif bering.
61. Organik va funksional rinolaliyani farqini tushuntiring.
62. Yozma nutq buzilishi begilari.
63. Dislaliyani ta'riflab bering. Dislaliyani keltirib chiqaruvchi sabablarni ayting.
64. Afaziya va uni belgilari.
65. Progeniya va prognatiya nima? Bu patologiyada qaysi tovushlar talaffuzida ko'proq kamchiliklar uchraydi?
66. Mutasiya nima? Patologik mutasiya qanday namoyon bo'ladi?
67. Dizartriya klassifikasiyasi. Dizartriyaning asosiy formalarini ayting va ularni xarakterlab bering.
68. Alaliya turlari va belgilari.
69. Ochiq prikus nima? Turli turdagi ochiq prikusning har biri qanday tovushlar talaffuzidagi kamchiliklarga sabab bo'ladi?
70. Sensor alaliya: buzilish sabablari, mexanizmi, simptomatikasi.
71. Rinolaliyada artikulyasion apparat tuzilishidagi kamchiliklarni aytib Bering.
72. Rotatizm va uni belgilari.
73. Alalik bolalar nutqini xususiyatlari.
74. Til orqa (k, g, x), chuqur til orqa (q, g') tovushlari, ta'rifi, sabablarini yoriting

75. Rinolaliya turlari va bartaraf etish usullari.
76. O'qish buzilishi belgilari.
77. Dislaliya turlari va sabablarini aytib bering
78. Alaliya va dizartirya nutq kamchiligidagi artikulyatsion aparat xarakatidagi kamchiliklarni ayting.
79. Motor afaziyada logopedik ishlar qaysi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi.
80. Ochiq rinolalaiyaga ta'rif bering
81. Dislaliya tovushlar talaffuzidagi kamchiliklar dizartriyaning yengil formasi (stertaya)dagi tovushlar talaffuzidagi kamchiliklardan qanday farq qiladi.
82. Afaziya shakllarini ayting va har biriga qisqacha ta'rif bering.
83. Sensor alaliya sabablari va namoyon bo'lishi.
84. Sigmatizm va uni turlari.
85. Alaliyaning tasnifini yoritib bering.
86. Alalik va dizartrik bolalar artikulyasion motorikasini (harakatini) qiyoslang
87. Bolalarda afaziyaning namoyon bo'lishining o'ziga xos xususiyatlarini ochib bering.
88. Rinolalaiyani kelib chiqish sabablari.
89. Motor afaziya kelib chiqish sabalari, belgilari, namoyon bo'lishi.
90. Chuqur til orqa tovushlarini nuqsonlarini bartaraf etish usullari
91. Rinolaliya sabablari va shakllari.
92. Alaliyada nutq buzilishi belgilari.
93. Organik yoki mexanik dislaliya va uning namoyon bo'lishi.
94. Bolalarda og'zaki va yozma nutq kamchiliklarini bartaraf etish.
95. Dizartriya anartriya tushunchalari va uning shakllari.
96. Motor va sensor alaliyaga ta'rif bering.
97. Duduqlanishni kelib chiqish sabab va belgilari haqida olimlarning qarashlari.
98. Duduqlanishga tasnif bering.
99. Duduqlanishda nafas buzilishi va ovoz paychalari apparatidagi tortishish belgilariga ta'rif beting.
100. Bolalarda nutq rivojlanishi jarayonida lug'at boyligini oshib borishiga ta'rif bering.
101. Duduqlanishni paydo bo'lishi haqida olimlarning nazariy qarashlari haqidagi fikrlarini yoritib.
102. Hiqildoqda organik kasalliklari bor bolalarni psixik va nutqiy rivojlanishlarining o'ziga hosligi
103. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishni rejalashtiring.
104. Duduqlanishni kelib chiqishiga ko'ra moyillik sabablariga nimalar kiradi?
105. Duduqlanish belgilarini yoritib bering.
106. Bolalarda duduqlanishni namoyon bo'lishi va nutqiy buzilish belgilarini yoritib.

107. Duduqlanishda muskul pay tortishishi oqibatida ro'y beradigan turlariga ta'rif bering.
108. Rotatsizm va uni bartaraf etish usullari
109. Duduqlanuchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ish tizimi.
110. Nima uchun bolalar duduqlanadi? Kelib chiqish sabablarini izohlang.
111. Til orqa (K,G) tovushlarida talaffuzi buzilish belgilari va uni bartaraf etish usullari.
112. Duduqlanish alomatlari haqida olimlarning fikrlarini izohlang.
113. Duduqlanish – bu nutqiy muloqotni buzilishi ekanligini izohlab bering.
114. Duduqlanish mexanizmini fiziologik yondoshuv nuqtayi nazaridan ochib bering.
115. Dizartrik va Duduqlanuvchi bolalardagi nutqiy buzilishlarga qiyosiy tarif bering.
116. Sigmatizm va uni turlarga ta'rif bering.
117. Duduqlanuvchini o'z nutqiga nisbatan munosabati bo'yicha uchta darajalariga tarif bering.
118. Duduqlanuvchilarda psixofiziologik buzilish belgilarini xususiyatlarini yoriting.
119. Duduqlanuvchilarni ko'rikdan o'tkazish ishlarini mazmunini izohlab bering.
120. Tovushlar talaffuzidagi kamchiliklarga ta'rif bering.
121. Duduqlanuvchi bolalarda nutqiy muloqotni buzilish belgilari va uni bartaraf etish usullari.
122. Duduqlanuvchi va rinolalik bolalar nutqini xususiyatlarini qiyosiy taqqoslang.
123. Maktabgacha yoshdagi bolalarda duduqlanish nutq nuqsonlarini bartaraf etish bo'yicha tadqiqotchilarni fikrlarini yoriting.
124. "R" tovushi talaffuzidagi kamchiliklarni belgilari va nutqda hosil qilish, mustahkamlashda olib boriladigan logopedik ish usullari.
125. Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlarga ta'rif bering.
126. Dizartriyani kelib chiqish sabablari va nutqiy buzilish asoratlarini yoriting.
127. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalarni sabablari, belgilari va olib boriladigan logopedik ish usullari.
128. Duduqlanuvchilar bilan olib boriladigan logopedik mashg'ulotlarda sistemalilik va izchillik tamoyillari qo'llanilish usullari.
129. Duduqlanuvchi bolalarda nutqiy muloqotni buzilish belgilariga ta'rif bering.
130. Til orqa tovushlarini talaffuz buzilishlarini xususiyatlari va nutqiy talaffuzda hosil hosil, mustahkamlashni logopedik usullari.
131. Duduqlanuvchilar bilan olib boriladigan logopedik mahg'ulotlarga

talablar.

132. Duduqlanuvchi bolalar nutqini tasnifi va uning belgilari.
133. Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik mashg'ulotlarda onglilik va faollik didaktik tamoyilini qo'llanilishi.
134. Duduqlanuvchi bolalarda nutqni ravonligi, tempi va ohangdorlik tomondan buzilish belgilari va bartaraf etish usullari.
135. "S" va "Sh" tovushlarini talaffuzini nutqda hosil qilish va mustahkamlashda qo'llaniladigan logopedik usullarga ta'rif bering.
136. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalarda duqdiqlanishni bartaraf etishning N.A.Vlasova metodikasining qo'llanilish usullari.
137. Maktab yoshdagi duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan ishlar va o'qituvchining hamkorligi.
138. Duduqlanuvchilardagi ruhiy xususiyatlar va ularni belgilari.
139. Ta'lim muassasasida duduqlanuvchilar olib boriladigan logopedik ishlarni maqsadi va ishni samarali tashkil etish usullari.
140. "R" va "L" tovushlarini talaffuzini buzilish belgilari va nutqiy talaffuzda to'g'ri talaffuzini hosil qilish, mustahkamlashni logopedik usullari.
141. Duduqlanuvchi o'smir va kattalar bilan olib boriladigan logopedik ish usullari.
142. Duduqlanuvchi bolalarda nutqiy nuqsonlarni bartaraf etishda logoritmik mashqlarni qo'llash usullari.
143. Dizatriyani kelib chiqish sabablari va nutqiy buzilish belgilari.
144. Duduqlanishni bola shaxsini rivojlanishiga ta'siri va belgilari.
145. Duduqlanishda nutqiy muloqotni buzilishi va uni nutqni rivojlanishiga ta'siri, belgilari.
146. Rinolaliyani kelib chiqish sabablari va nutqiy talaffuzni buzilish belgilari.
147. Bolalarda duduqlanishni bartaraf etishda logopedik o'yin usullarini qo'llashni korreksion ahamiyatini tushintiring.
148. Maktabgacha yoshdagi bolalarda duduqlanishni kelib chiqish sabablarini asoslab bering.
149. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalarda psixofiziologik xususiyatlarni buzilishini namoyon bo'lishi.
150. Duduqlanuvchi bolalarda olib boriladigan kompleks logopedik ishlar.
151. Dislaliya va dizatriya nutq nuqsonlarini sabablari, belgilariga qiyosiy ta'rif bering.
152. Duduqlanuvchi bolalar bilan individual yondashish asosida logopedik mashg'ulotlarni olib borish usullari.
153. Maktabgacha yoshdagi va maktab yoshidagi duduqlanuvchi bolalarda olib boriladigan logopedik mashg'ulotlarga qiyosiy baho bering.
154. Duduqlanish mexanizmini fiziologik yondoshuv nuqtayi nazaridan ochib bering.
155. Duduqlanishda nutq buzilishini bartaraf etishda o'yin va logoritmik metodlarini qo'llash.

156. Alaliya sabablari va nutqiy buzilish belgilariga ta'rif bering.
157. Duduqlanishni bartaraf etishda psixoterapiya usullarini qo'llash asoslari.
158. Duduqlanish mexanizmlarining psixologik va psixolingvistik jihatlarini yoritib
159. Afaziyani sabablari va nutqiy buzilish belgilari.
160. Maktabgacha tarbiya yoshidagi duduqlanuvchi bolalarda duduqlanishni bartaraf etishdagi N.A. Vlasova va Ye.F. Rau metodikasini yoritib bering.
161. Duduqlanuvchi bolalarni ko'rikdan o'tkazishda kompleks yondashish usullarini yoritib.
162. Dislaliya sabablari va tovush talaffuzi buzilishi belgilariga ta'rif bering.
163. Duduqlanishni kelib chiqishida lokal pay tortishishlarni ta'siri.
164. Maktab yoshidagi duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik mashg'ulotlarning o'ziga xos xususiyatlarini ayting.
165. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalarda 2- 4 yoshlarda duduqlanishni paydo bo'lishi va namoyon bo'lish sabablari hamda belgilarini asoslab bering.
166. Psixoterapiyaning vazifalari va duduqlanuvchilar bilan olib boriladigan logopedik ishda qo'llash usullari.
167. O'smirlar va kattalardagi duduqlanishni bartaraf etish metodlarini yoritib.
168. Motor alaliya sabablari va nutqiy buzilish belgilariga ta'rif bering.
169. Duduqlanuvchi bolalarda logopedik ishni tashkil etish va mashg'ulotlarni olib borish usullari.
170. Motor alaliya sensor sabablari belgilariga ta'rif bering.
171. Turli yoshdagi kishilarda duduqlanishni bartaraf etishdagi psixoterapiya turlarini qo'llashga ta'rif bering.
172. Nutq nuqsonliklarini bolani shaxsiga va nutqiu muloqotiga ta'siriga ta'rif bering.
173. Maktabgacha tarbiya yoshidagi duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik mashg'ulotlarning hozirgi zamon metodikalarini tavsiflab bering.
174. Duduqlanish nuqsonligini kelib chiqishida lokal buzilishlar va muskul pay tortishish belgilari.
175. O'smir va katta yoshdagi kishilarda duduqlanishni namoyon bo'lishi va bartaraf etishda kompleks davolov usullari.
176. Sigmatizm turlariga ta'rif bering.
177. Maktab yoshdagi duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan ishlarda logoped va o'qituvchining hamkorlik ishlari.
178. Duduqlanuvchi bolalarda harakterni buzilish belgilarini yoritib.
179. Dizatriya nutq nuqsonligini tasnifi.
180. Ta'lim muassasasida duduqlanuvchilar olib boriladigan logopedik ishlarni samarali tashkil etishda olib boriladigan ishlar.
181. Yozma nutq buzilishini sabablari va belgilariga ta'rif bering.
182. Disleksiya sabablari va belgilari.

183. Duduqlanishda nutqiy muloqotni buzilishini bartaraf etishda psixoterapiyaning o'ri.
184. Disgrafiya sabablari va belgilari.
185. Duduqlanuvchilarda olib boriladigan logopedik ishlarni tashkil etishni didaktik asoslari.
186. Duduqlanuvchilarni ko'rikdan o'tkazish vazifalari va tekshirish uchun ko'rgazmalar.
187. Til orqa tovushlari ("K", "G") talaffuz buzilishini belgilari va nutqda hosil qilish, mustahkamlash usullari.
188. Maktab yoshidagi duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ish usullari.
189. Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan davolash-sog'lomlashtirish ishlarining asosiy shakl va vazifalarini yoritib bering
190. Dislaliyani bartaraf etishda logopedik ta'sir etish usullariga ta'rif bering
191. Duduqlanishda nutqiy muloqotni buzilishi va nutqni rivojlanishiga ta'siri.
192. Bolalarda duduqlanishni bartaraf etishda atroflicha yondashish usullari.
193. Rinolaliya sabablari va nutqiy talaffuzni buzilish belgilari.
194. Chuqur til orqa tovushlari ("Q", "G", "X") talaffuz buzilishini belgilari va nutqda hosil qilish, mustahkamlash usullari.
195. Sirg'aluvchi va sonor tovushlar talaffuzi buzilishini belgilari va nutqda hosil qilish, mustahkamlash usullari.
196. Logoped shaxsini ta'riflang.
197. Nutq tempining buzilishi bradilaliya, taxilaliya tushunchalari.
198. Nutq buzilishining patogenezi, klinikasi.
199. Taxilaliya va bradilaliya haqida tushuncha, ularning bir-biridan farqi.
200. Nutq tempi buzilgan bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlar mazmuni.

Asosiy va qo'shimha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. Ayupova M.Yu. Logopediya. O'zbekiston faylasuflar Milliy jamiyati. T.: 2007, 2011 y.
2. Logopediya. (pod red. A.S.Volkovoy). M.: Vlados. 2003 g.
3. Muminova L., Ayupova M. Logopediya. T.: O'qituvchi 1993 y.

Qo'shimcha adabiyotlar

5. SHomaxmudova R.SH., Mo'minova L.R. Bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularni bartaraf etish. O'qituvchi. T.: 1993 y.

LOGOPEDIK MASHG'ULOTLARNI REJALASHTIRISH VA TASHKIL ETISH FANINING MAZMUNI

Fanning maqsadi – talabalarni maxsus pedagogika (logopediya) muammolari bo'yicha kasbiy-amaliy ko'nikmalarini shakllantirish, nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni loyihalashtirish, rejalashtirish va tashkil etish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha nazariy va amaliy bilim, konikma hamda malakalarni shakllantirishdir.

Fanning vazifasi - talabalarni tomonidan nutqiy nuqsonga ega bo'lgan bolalar bilan yakka va guruhli mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish bo'yicha nazariy va metodik ahamiyatga ega bo'lgan ko'nikmalarni egallashlarini ta'minlash; maktabgacha ta'lim muassasalari, umumta'lim maktablarining logopedik guruhlari, reabilitatsiya markazlarida bolalar bilan individual ishlarni tashkil etish bilan tanishtirish; nutqiy nuqson tuzilishini tahlil qilish va etakchi nuqsonni aniqlashga o'rgatish; yakka va guruhli ishlarni rejalashtirish asoslari, bolalar bilan yakka va guruhli logopedik mashg'ulotlar modellarini yaratish va sinovdan o'tkazishga o'rgatish.

II blok

“Logopedik mashg'ulotlarni rejalashtirish va tashkil etish”

FANI BO'YICHA

Logopedik mashg'ulotlarni rejalashtirish va tashkil etish fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.

1. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish ishlarining nazariy asoslari
2. Bolalar bilan logopedik ishlarni tashkil etishning zamonaviy tendentsiyalari.
3. Bolalar poliklinikasida profilaktik ishlar va logopedik hujjatlar.
4. Bolalar poliklinikasida bolalarni qabul qilish va guruhlarni tashkil etish
5. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish metodikasi fanining maqsadi, vazifalari, metodlari va usullari bo'yicha sxema tuzish.
6. Logopedik mashg'ulot turlari.
7. Logopedik mashg'ulot tuzilishi.
8. Logopedik mashg'ulotni o'tkazish va tahlil qilishga qo'yilgan talablar.
9. Nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar korreksion ta'limi tamoyillari, metodlari, mazmuni va tarkibiy qismlari.
10. Logopedik ta'sir etish shakllarining asosiy shakllariga tavsifnoma.
11. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazishga turli xil yondoshuvlar tahlili.
12. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirishda korreksion ta'lim jarayonini optimallashtirish.
13. Logopedik tekshirish - nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar bilan ishlashdagi korreksion jarayonning tarkibiy qismlaridan biri sifatida.
14. Turli xil nutq nuqsoniga ega bo'lgan maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarni logopedik tekshirish usullari.
15. Logopedik tekshirish bosqichlari va ularga qo'yilgan talablar.

16. Anamnestik ma'lumotlarni to'plash, bolaning dolzarb muammolari bilan tanishish, bolaning onasi bilan suhbatlashishiga tayyorlanish.
17. Logopedik tekshirish farazlarini shakllantirish, tekshirish vositalarini tanlash, tekshirishni rejalashtirish.
18. Tekshirish bo'limlari asosida xulosalar tuzish va umumiy xulosa qilish.
19. O'yinlar tanlash, kartalarni, blanklarni tayyorlash, tekshirish vaqtini va tekshirishni tashkil etishni rejalashtirish.
20. Tibbiy – pedagogik komissiya tarkibi, tibbiy-pedagogik komissiyaga taqdim etiladigan hujjatlar.
21. Nutq kartasining tuzilishi va ularni to'ldirishga qo'yilgan talablar.
22. Nutq kartalarining "Tovush talaffuzini tekshirish" bo'limini tahlil qiling.
23. Logopediya tekshiruvining asosiy bosqichlari.
24. Periferik nutq apparatining tuzilishini aytib bering.
25. Logopedik tekshirish natijalarini tahlil qilish.
26. Nutq buzilishlarini tuzatishda logopediya tekshiruvining roli.
27. Tekshirish natijalariga ko'ra logopedik xulosa qilish.
28. Logopedik reja-matnlar tuzishga qo'yilgan talablar bilan tanishish.
29. Nutqiy kamchilik tizimidagi yetakchi nuqsonni aniqlash.
30. Logopedik tekshirish bo'limlari bo'yicha xulosalar tuzish va umumiy xulosalar qilish.
31. Logopedik tekshirishda diagnostik va metodik xulosalarni shakllantirish.
32. Maktabgacha yoshdagi bolalarni nutq terapiyasi tekshiruvi natijalariga ko'ra xulosa chiqarish.
33. Maktab yoshidagi bolalarni logopediya tekshiruvi natijalariga ko'ra xulosa chiqarish.
34. Reja-kontsepsiyani tuzishga qo'yiladigan talablar.
35. Nutq kartalarini to'ldirish, logopedik xulosalar na'munalari bilan tanishtirish.
36. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirishda mashg'ulot mavzusiga mos maqsad va vazifalarni shakllantirish.
37. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirishda mashg'ulot tuzilishi va uning barcha komponentlarini o'zaro aloqadorligi.
38. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etishda Korreksion ish uchun didaktik va ko'rgazmali materiallar tanlash.
39. Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirishda har bir mashq maqsadini belgilash, mashg'ulotning bir qismidan ikkinchisiga mantiqiy o'tish.
40. Kuzatilgan individual logopedik mashg'ulot tahlili.
41. Kuzatilgan frontal logopedik mashg'ulot tahlili
42. Turli xil nutq nuqsonlariga ega bo'lgan bolalar (tanlov asosida) uchun korreksion ishlarning istiqbol va taqvim rejalarini tuzish.
43. Bolalar javoblari prognozi va ularni baholash.
44. Tovushlar talaffuzida kamchiliklari bo'lgan bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish.
45. Dislaliyada logopedik ta'sirning tayyorlov bosqichi.
46. Logopedik ishda individual dasturlar mazmuni.

47. Logopedik mashg'ulotlar muddati va davomiyligi.
48. Logopedik ta'sir bosqichlarini yoritish.
49. Logopedik ta'sirning tayyorlov bosqichi.
50. Logopedik ish vazifalari, mazmuni va usullari
51. Artikulyatsiya a'zolarining aniq harakatlarining ustida ishlash
52. Nafas yo'nalishi, fonematik idrokni, mayda qo'l motorikalarini rivojlantirish; tovushlar ustida ishlash.
53. Mexanik dislaliya va uning sabablari.
54. Funktsional dislaliya va uning sabablari.
55. Dislaliyaning turli shakllariga ega bo'lgan bolalar bilan ishlash uchun individual logopedik dastur va mashg'ulot ishlanmalari tuzish.
56. Dislaliyada nutqqa tovush qo'yish, avtomatlashtirish va farqlash.
57. Dislaliyada individual dastur mazmuni.
58. Dislaliyadagi tovushlarni ifodalash.
59. Dislaliya turlari (sigmatizm va uning ko'rinishlari).
60. Dislaliya bilan ishlashda nutq terapiyasining tayyorgarlik bosqichining maqsadi va vazifalari.
61. Rotasizm va uning ko'rinishlari.
62. Dislaliya bilan nutq terapiyasi ishiga tayyorgarlik bosqichidagi ishning mazmuni.
63. Dislaliyadagi tovushlarni avtomatlashtirish.
64. Dislaliyadagi tovushlarni farqlash.
65. Birlamchi talaffuz ko'nikma va malakalarini shakllantirish bosqichi: tovush qo'yish;
66. Birlamchi talaffuz ko'nikma va malakalarini shakllantirish bosqichida tovushni bo'g'in, so'z, gaplar, matnlarda mustahkamlash jarayonini yoritish
67. Birlamchi talaffuz ko'nikma va malakalarini shakllantirish bosqichida tovushlarni farqlash.
68. Kommunikativ malaka va ko'nikmalarni shakllantirish bosqichi.
69. Logoped ishida tarbiyachi va ota-onalar bilan hamkorlik.
70. Dislaliyani bartaraf etishning barcha bosqichlari uchun yakka va guruhli mashg'ulotlarni loyixalashtirish va mashg'ulot ishlanmalari tuzish.
71. Dislaliyani bartaraf etishda yakka mashg'ulotlarning ahamiyati.
72. Dislaliyani bartaraf etishda guruhli mashg'ulotlarning ahamiyati.
73. Rinolaliyada operatsiyagacha va operatsiyadan keyingi bo'lgan davrda logopedik ishlar.
74. Korreksion ta'sirda individual dasturlar mazmuni.
75. Rinolaliya sabablari va uning namoyon bo'lishi.
76. Yopiq rinolaliya, sabablari va namoyon bo'lishi.
77. Aralash rinolaliya, sabablari va namoyon bo'lishi.
78. Rinolaliya va rinafoniyaga ta'rif bering.
79. Rinolaliyada nutqni o'ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat
80. Rinolaliyani o'rganish tarixidan qisqacha ma'lumotlar.
81. Rinolalik bolalar olib boriladigan logopedik ish tamoyillari.

82. Artikulyatsion motorikani til muskullari harakatlarini rivojlantirish;
83. Artikulyar vosita ko'nikmalari ustida ishlash uchun nutq materialini to'plang.
84. Rinolalik bolalarda lab muskullarini faollashtirish
85. Rinolalik bolalarning yumshoq tanglayni faollashtirish;
86. Rinolalik bolalarda bo'g'iz halqalari atrofiyasini bartarf etish bo'yicha ishlar;
87. Rinolaliyada nutqiy nafas va tovushlar talaffuzini tuzatish;
88. Operatsiyagacha bo'lgan davrda rinolaliyani bartarf etishga turlicha yondoshuvlarni baholash: A.G.Ippolitova, I.I.Ermakova, L.I.Vansovskayalarning logopedik ish metodikalari.
89. Bolalar bilan individual ish metodlari va usullari.
90. Massajning umumiy fiziologik asoslari
91. Lab, lunji, yumshoq tanglay muskullari, funksiyasi, integrasiyasi.
92. Logopedik amaliyotda massajning qo'llashga va uni taqqoslashga doir ko'rsatmalar.
93. Nuqtali massaj o'tkazish metodikasi
94. Biologik faol nuqtali massaj qilish reflektor ta'sirini bir metodi sifatida.
95. Faollashtiruvchi massajni o'tkazish metodikasi
96. Logopedik massajda asboblarning yordamida ta'sir etish
97. Yumshoq va qattiq tangalay massaji.
98. Massaj qilishda texnik vositalardan foydalanish.
99. Tanglay burmalari va bo'g'iz muskullarini faollashtirish.
100. Rinolaliyada nutqiy nafasni rivojlantirish.
101. Rinolaliya bilan operatsiyadan oldingi davrda logopedik ish.
102. Rinolaliya bilan operatsiyadan keyingi davrda logopedik ish.
103. Rinolaliya uchun operatsiyadan oldin va keyin nutq nafasini shakllantirish va rivojlantirish usullari va vositalari.
104. Rinolaliyada operatsiyadan keyingi bo'lgan davrda tovushlar talaffuzi, nafas, ovoz va artikulyatsiyani korreksiyalash.
105. Logopedik mashg'ulotlarda umumdidaktik, psixologik va maxsus logopedik metodlar va usullardan foydalanish.
106. Rinolalik bolalar va o'smirlar bilan ishlashning o'ziga xos xususiyatlari.
107. Kichik maktab yoshidagi rinolalik bolalar bilan ishlashda individual dasturning asosiy bo'limlari va mazmuni.
108. Rinolalik bolalar yozuvining o'ziga xosligi, yozuv jarayonida artikulyatsiyaning roli;
109. Kichik maktab yoshidagi rinolalik bolalarda o'ziga xos (disgrafik) xatoliklar sabablari fonematik idrokning rivojlanmaganligi bilan bog'liq ravishda yozuvda harflarni almashtirish;
110. Kichik maktab yoshidagi rinolalik bolalarda harflarni tushirib qoldirish va ortiqcha harflarni qo'shib yozish.
111. Yozma nutq kamchiliklarini bartaraf etish metodikasi.
112. Disgrafiya va disleksiya asosida yotuvchi kamchiliklarni bartaraf etishdagi logopedik ta'sir tamoyillari;

113. Nutqning fonetik tomonini korreksiyalash; fonematik jarayonlarni rivojlantirish (fonematik idrok, analiz va sintez).
114. Individual va frontal mashg'ulotlarni olib borish usullari.
115. Dizartriya logopedik ta'sirning tayyorlov bosqichi ishining mazmuni.
116. Dizartriya bilan ishlashda nutq terapiyasining tayyorgarlik bosqichining maqsadi va vazifalari.
117. Dizartriyaning turli shakllari bilan nutq terapiyasining ikkinchi bosqichida maxsus tashkil etish va rejalashtirish.
118. Dizartriyaning turli shakllari bilan nutq terapiyasining uchinchi bosqichida maxsus tashkil etish va rejalashtirish
119. Dizartriya tovush talaffuzini shakllantirish bo'yicha logopedik ish bosqichlari
120. Dizartriya logopedik ish tamoyillari.
121. Dizartriya tuzatishda nutqning tovush chiqaruvchi tomonini shakllantirish bo'yicha tuzatish ishlarining mazmuni.
122. Nutq ustida ishlash bo'limlari: nutqning fonematik tomonini rivojlantirish; o'z nutqini ohangi haqida to'g'ri tasavvur hosil qilish;
123. Dizartriya artikulyatsion va mimik harakatlarning kinestetik va kinetik asoslarini shakllantirish;
124. Dizartriya nutqning ritmik-intonatsion tomonini shakllantirish bo'yicha logopedik ish bosqichlari
125. Dizartriya nafasni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish, nafasni engil ovoz uzatish bilan berish, ovoz ustida ishlash.
126. Dizartriya bo'lgan katta maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqning ovoz chiqaruvchi tomonini shakllantirish bo'yicha tuzatish ishlarini olib borishda tuzatish ishlarining qanday yo'nalishlarini ajratish mumkin
127. Dizartriya kompleks korreksion- pedagogik ta'sir tizimida massaj metodi
128. Nonutqiy ko'nikmalar ustida ishlash: umumiy va mayda motorikani, oliy psixik faoliyatlarni rivojlantirish.
129. Dizartriya tovushlar talaffuzi va nutqning ritmik- intonatsion tomonini shakllantirish.
130. Logopedik ishlarining individual dasturi mazmuni.
131. Tovushlarning to'g'ri talaffuzini shakllantirish va ularni turli fonetik sharoitlarda avtomatlashtirishni shakllantirish.
132. Nutqning ritmik- intonatsion tomonini rivojlantirish.
133. Dizartriya bolalar bilan ishlashda individual dasturlar modellarini yaratish.
134. Dizartriyaning turli shakllarida logopedik ishlarni tashkil etish va rejalashtirish.
135. Pseudobulbar dizartriya bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish.
136. Ekstrapiramidal dizartriya bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish.

137. Bulbar dizartriya bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish.
138. Miyachali dizartriya bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish.
139. Yengil dizartriya bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish.
140. Nutqning grammatik qurilishini tekshirish
141. Maktabgacha tarbiya muassasalarida logopedik yordamni tashkil etish.
142. NTR 1 darajali bolalar bilan olib boriladigan individual va kichik guruhlardagi logopedik ish dasturlarining asosiy bo'limlari va mazmuni.
143. Og'ir nutq kamchiligiga ega bolalarda birlamchi nutqiy muloqotni shakllanishi.
144. Nonutqiy ko'nikmalar ustida ishlash: ko'rish, sezish, eshitish idrokini, diqqat, xotira, noverbal tafakkurni rivojlantirish.
145. NTRivojlanmagan bolalarning nutqiga tavsif (xarakteristika)
146. NTR 1 darajali bolalar bilan olib boriladigan individual ish tizimi
147. NTR 1 darajali bolalar bilan olib boriladigan guruhlardagi logopedik ish dasturlarining asosiy bo'limlari va mazmuni.
148. NTR ning 2-darajasida olib boriladigan logopedik ish mazmuni.
149. NTR 2 darajali bolalar bilan olib boriladigan individual va kichik guruhlardagi logopedik ish dasturlarining asosiy bo'limlari.
150. NTR 2 darajali bolalar bilan individual logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish: lug'atni boyitish; iboralar tuzish va ularni bog'langan nutqda qo'llashni shakllantirish;
151. NTR 2 darajali bolalarda nutqning fonetik- fonematik tizimini shakllantirish; nonutqiy faoliyatlarni rivojlantirish.
152. NTR bolalarda tilning leksik-grammatik vositalarini shakllantirish bog'langan nutqni rivojlantirish.
153. NTR ning 3-darajasida olib boriladigan logopedik ish mazmuni.
154. NTR 3 darajasida olib boriladigan individual dasturlar
155. NTR 3 darajali bolalar bilan olib boriladigan individual va kichik guruhlardagi logopedik ish dasturlarining asosiy bo'limlari va mazmuni tushuntirish.
156. Korreksion-pedagogik strategiyalari modellarini tuzish
157. Alalaiyali bolalarda nutqni shakllantirishdagi individual dasturning asosiy tarkibiy qismlariga metodik tavsifnoma
158. Alaliyaga chalingan bolalar bilan harakatlarni to'g'rilashga oid ishlar
159. Alaliyali bolalar bilan yakka mashg'ulotlar o'tish tartibi
160. Alaliyali bolalar bilan yakka mashg'ulotlar uchun reja- matn tuzish.
161. Alaliyada logopedik ta'sir tamoyillari.
162. Korreksion-pedagogik strategiyalar modellari na'munalari bilan tanishish.
163. Alaliyada korreksion-pedagogik o'quv strategiyalari modellarini tuzish.
164. Alaliyani bartaraf etish bo'yicha korreksion ishlarning boshlang'ich, asosiy va yakuniy bosqichlari.

165. Alalik bolalarda tekshirish natijalariga ko'ra individual istiqbol reja tuzish.
166. Erta yoshdagi alaliya nutq kamchiligiga ega bolalar bilan ishlashda kichik guruhlar uchun taqvim reja tuzish.
167. O'qituvchi-logopedi amaliy faoliyati bilan tanishish.
168. Korreksion ishning barcha bosqichlari uchun reja-matnlar tuzish.
169. Mashg'ulot mazmunini (nutqiy, didaktik va o'yin materiallarini tanlash), korreksion mashg'ulot komponentlari tahlilini belgilash.
170. Tayyorgarlik mashg'ulotlarini o'tkazish.
171. O'tkazilgan mashg'ulotning ijobiy va salbiy tomonlarini tahlil qilish.
172. Yozma nutq kamchiliklariga ega bo'lgan bolalar bilan logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish
173. Bolalarda yozuvni tekshirishga umumiy metodik tavsiyalar.
174. O'qish va yozish buzilishlariga ega bolalar bilan olib boriladigan ishlar tizimi
175. O'qish va yozish buzilishlariga ega bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlarni tashkil etish.
176. Maktab logopedi ishini tashkil etish: ish vaqtini taqsimlash; korreksion-ta'limiy ish; hujjatlarni yuritish; ta'til vaqtidagi ishlar.
177. Maktab logopuekitiga kamrab olingan 1-4 sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini o'ziga xosligi.
178. O'quvchilarda o'qish va yozish buzilishlari.
179. Disgrafiya va disleksiya shakllari.
180. Dizorfografiya tushunchasi.
181. Korreksion-pedagogik ishlarni rejalashtirish.
182. FFN asosida disgarfiya va disleksiyaga ega bolalar bilan ishlashda individual va kichik guruhlar uchun dasturlar modelini yaratish.
183. FFN asosida disgarfiya individual guruhlar uchun dasturlar modelini yaratish.
184. 2-3 sinf o'quvchilari bilan olib boriladigan logopedik ishlarning asosiy yo'nalishlari.
185. FFN asosida kelib chiqqan disgrafiya va disleksiyani bartaraf etish bo'yicha olib boriladigan logopedik ish bosqichlari.
186. Korreksion ishlarning individual dasturlarini tuzish.
187. NTR asosida kelib chiqadigan disleksiyaga
188. NTR asosida kelib chiqadigan disgrafiya
189. NTR asosida kelib chiqadigan disgrafiya va disleksiyaga ega bollar bilan ishlashda individual va kichik guruhlar uchun dasturlar modelini yaratish.
190. NTR da disgarfiya va disleksiyani bartarf etishdagi logopedik ish bosqichlari.
191. Korreksion ishlarning individual dasturini yaratish.
192. Optik-motor disgrafiyada bolalar bilan ishlashda individual va kichik guruhlar uchun dasturlar modelini yaratish.
193. Optik-motor yozuv buzilishlarida korreksion ishlarning asosiy yo'nalishlari: ko'ruv idroki va tanishni rivojlantirish;
194. Disgrafiyada ko'ruv xotirasi ko'lamini aniqlash va kengaytirish;

195. Disgrafiyada fazoviy idrok va tasavvurni shakllantirish;
196. Optik-motor disgrafiyada ko‘ruv analizi va sintezini rivojlantirish;
197. Optik-motor disgrafiyada harflar gnozisini shakllantirish, almashtiriladigan harflarni farqlash.
198. Optik-motor disgrafiyada korreksion ishlarning individual dasturini yaratish.
199. Nutq nuqsoniga ega bo‘lgan bolalar korreksion ta’limi tamoyillari, metodlari, mazmuni va tarkibiy qismlari.
200. Nutq kartasining tuzilishi va ularni to‘ldirishga qo‘yilgan talablar.

Asosiy va qo‘shimcha o‘quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari **Asosiy adabiyotlar**

1. Ayupova M.Yu. Logopediya. – T.: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2007.
2. Логопедия: учебник для дефектологических факультетов педагогических вузов /Л. С. Волкова, Р. И. Лалаева, Е. М. Мастюкова и др.; под ред. Л. С. Волковой. М.: Владос, 2009. 703 с. (3)
3. Логопедическая работа в коррекционных классах: методическое пособие для учителя-логопеда /Р. И. Лалаева. М.: Владос, 2008. 224 с. (1)
4. Диагностика и коррекция выразительности речи детей: [методическое пособие] /О. И. Лазаренко. М.: ТТС Сфера, 2009. 64 с.(1)

Qo‘shimcha adabiyotlar

- 6.Бондаренко Т.М. Комплексные занятия в первой младшей группе детского сада. [Текст] – Воронеж: Учитель, 2005.- 270с.
7. Гербова В. В. Развитие речи в детском саду. [Текст] — М.: Мозаика-Синтез, 2005.
8. Гербова В. В. Занятия по развитию речи в первой младшей группе детского сада. [Текст] —М.; Мозаика-Синтез, 2007-2010.
9. Гербова В. В. Занятия по развитию речи в средней группе детского сада. [Текст] — М.: Мозаика- Синтез, 2008-2010.
10. Гербова В. В. Занятия по развитию речи в старшей группе детского сада. [Текст] -М.: Мозаика- Синтез, 2007-2010.
- 11.Книга для чтения в детском саду и дома. Хрестоматия. 2-4 года[Текст] / Сост. В. В. Гербова, Н. П. Илчук и др. - М., 2005.

BAHOLASH MEZONI

Bitiruvchi kurs talabalari Logopediya, Logopedik mashg‘ulotlarni rejalashtirish va tashkil etish fanlaridan Davlat attestatsiyasi ko‘p variantli yozma shaklda o‘tkaziladi. “Yozma” variantlarning har bir savol uchun javob 20 ball bilan baholanadi.

Davlat attestatsiyasida har bir yozma javoblar quyidagi mezon asosida baholanadi:

- berilgan savolga to‘g‘ri va to‘liq javob yozilsa, savolning mazmuni, mohiyati to‘g‘ri va izchil yoritilsa, shuningdek, ijodiy yondashilsa, javobda

mantiqiy yaxlitlikka erishilsa o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **17,1 - 20 ball** oralig‘ida baholanadi;

- berilgan savolga to‘g‘ri javob yozilsa, savolning mazmuni to‘liq yoritilgan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **14,1 - 17 ball** oralig‘ida baholanadi;

- berilgan savolga og‘zaki javob noto‘g‘ri yoki yuzaki yozilgan bo‘lsa, biroq berilgan savolning mazmuni to‘liq yoritilmagan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **11-14,1 ball** oralig‘ida baholanadi;

- berilgan savolga javob noto‘g‘ri yoki yuzaki javob berilsa, qo‘yilgan masalaning mohiyati mazmuni ochib berilmasa, unda o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0 - 10,9 ball oralig‘ida baholanadi. (17,1-20 ball - a‘lo, 14-17 ball - yaxshi, 11-14,1 ball - qoniqarli, 0-10,9 ball - qoniqarsiz).

5 baholik	100 ballik		Baholash mezonlari
5	90-100	a‘lo	“Talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi, fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega” deb topilganda
4	70-89,9	yaxshi	“Talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega” deb topilganda
3	60-69,9	qoniqarli	“Talaba olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega” deb topilganda
2	0-59,9	qoniqarsiz	“Talaba fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi, fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas” deb topilganda

ESLATMA: Yakuniy davlat attestatsiya jarayonida qo‘yilgan bahodan norozi bo‘lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi ballari e‘lon qilingan kundan e‘tiboran 24-soat ichida appelyatsiya komissiyasiga murojaat qilishga haqli. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi va talaba o‘rtasida baholash ballari bo‘yicha yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolar maxsus appelyatsiya komissiyasi tomonidan ko‘rib chiqiladi hamda DAK raisi bilan kelishilgan holda xulosa qilinadi.

